

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 1. De origine, & causis Iuris Canonici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

PROLEGOMENA

§. I.

De origine Iuris Canonici, & causis.

I. **I**US pro lege acceptum vatium ac multiplex est, merito Causarum, à quibus oritur, & pendet. *Primo* enim aliud est Naturale, aliud positivum. *Secundo*, Positivum aliud est divinum, aliud Humanum. *Tertio*, Humanum dividitur in Ius gentium, Civile, & Canonicum. Gratianus *Dist. 1. Instit. l. 1. tit. 2. l. 1. & II. 7. de iust. & iure. Mol. Disp. 2.*

II. Ius naturale est, cuius obligatio oritur ex naturâ rei, & inde transit in præceptum. Aliud per se notum est, aliud per consequentiam, vel deductionem. In brutis non reperitur contra, quàm Legistæ velint. Positivum, cuius obligatio oritur ex voluntate, & præcepto legislatoris, indeque derivatur in objectum. Divinum à Deo; humanum ab hominibus procedit.

Ius gentium legistæ vocant, quod proprium est hominibus, & illis omnibus aut ferè omnibus commune: ut Religio erga Deum, obsequium erga parentes, li-

centia vini vi repellendi: quo sensu nõ omnino diversum est à Naturali. Melius Theologi Ius gentium esse dicunt, quod non Naturæ præcepto, sed solo consensu populorum illis omnibus, aut ferè omnibus commune est, exempli causa, bonorum divisio, dominia, servitutes, & similia. *c. 7. Dist. 1. Soto l. 3. de iust. Q. 1. art. 3. Covar. in Reg. Peccatum. §. 11. Azor. III. l. 1. c. 2. Suar. l. 2. de legib. c. 19. Comitol. de Contract. par. 1. c. 15.*

Jus Canonicum sumpta denominatione à græca voce *κάνων*, quæ regulam significat à Daniele Venatorio definitur *Id, quod decretis Pontificum & statutis Conciliorum tam Generalium, quàm Provincialium* constar, normam rectè vivendi ostendens. Ex quâ definitione benè explicata colligitur, Causam materialem, seu objectum Iuris Canonici esse actiones regulis ecclesiasticis dirigibiles: Efficientem verò esse Magistratum, seu Prælatos Ecclesiæ: Finalem Ecclesiæ bonum regimen, & disciplinam: Formalem denique ipsam honestatem, seu æquitatem, quam Canones præscribunt, inque suorum moribus Christi Ecclesia requi-

A

xit. Lan-

rit. *Lancel. Canis. Vallens. in Paratitulis.*

III. Ab origine, & causa efficiente habet, quod partim scripto, partim non scripto constat. Scripto comprehensa sunt Decreta. Conciliorum & Pontificum. Non scripto Traditiones, & consuetudines, de quibus *In hie Dist. 11. Cum nihil ceteri statuit divina Scriptura, mos populi DEI, & instituta majorum pro lege tenenda sunt: & sicut pravariatores divinarum legum, ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum coercedi sunt. Melch. Canis. l. 1. 2. de loc. Theolog. c. 9. 8. secundum verum unde liquet, quod a nonnullis magna contentione discutitur ad substantiam legis, ut obliget, scripturam minime requiri. Tunc enim vim suam leges accipiunt, cum promulgantur, & acceptantur, quod fieri potest, antequam literis consignentur. c. Institutionis. 25. Q. 2. Arist. l. 10. Eth. c. 9. Panorm. Decius, Felin. in Rubr. de Constitut. Ioan. Andr. in Reg. Nemo potest. de Reg. iuris in 6. Guido Papa Q. 91. Laym. l. 1. Tract. 4. c. 2. nu. 3. Suar. l. 3. de legibus. c. 15. n. 6. Serar. Diss. de legib. nu. 63. Tuschus Concl. 252.*

Quod etiam ad privilegia multi extendant, sufficere existimantes, summi Pontificis subscriptionem *Placet* aut *Fiat*. In foro externo tamen contrarium obtinet & Curia praxis contradicit, ubi non tantum privilegia, sed leges etiam scripto concipi regulariter solent, secundum illud Isidorus 5. Etymol. c. 3. Lex est constitutio scripta, & Iustin. instit. de iure natur. gent. & civili. Constat autem ius nostrum scripto, & non scripto: ut apud Gracos τὸν γράμματα & ἄγραφοι, scriptum aut non scriptum est. Lex plebis scriptum senatus consultum.

Intellige de consueto modo proponendi legem, ut illius memoria inviolata conservetur.

Nihilominus si Pontifex tibi facultatem concedat v. g. eligendi confessorium, suscipiendi ante legitimam aetatem sacros ordines & c. uti poteris securè absque aliâ testificatione modo subscripserit *Placet*. *Glossa in c. Institutionis. 25. q. 2. Bald. in l. ut. c. de legib. Az. l. 1. 5. c. 2. Q. 5. Suar. l. 3. de legib. c. 15. qui etiam l. 4. c. 14. notat, in statutis inferiorum scripturam necessariam esse.*

IV. Inter Civile jus, & Canonicum differentia multae sunt, quatum praecipuas enumerabo. *Prima.* Materia juris Civilis temporalis, & profana est; juris Canonici verò sacra, & spiritualis. Unde sequitur, quemadmodum anima corpori, ita iuri civili praestare Canonicum. *Secunda.* Potestatem leges ferendi & coeëndi improbos Princeps saecularis à populo immediatè accipit; Pontifex autem à Christo immediatè. *Ioan. 21. v. 18. S. Thom. Q. 90. art. 3. & Q. 97. Caiet. Opusc. de potest. Papae par. 2. c. 2. Victor in Relect. de eod. Bellarm. l. 1. de Pontif. c. 12. & seqq. l. 2. n. de orig. iur. l. 1. n. de Constit. Princ. D. D. in c. per venerabile. Qui filii sunt legitimi. Tertia.* Magistratui politico salus, & tranquillitas publica curae est sacris Praeulibus puritas & perfectio animae, quae mediis supernaturalibus acquiritur. *Quarta* differentia in fine conspicitur. Quamvis enim Christiani Imperatores non despicunt ea, quae ad animae statum, & perfectionem conferunt, nihilominus ex officio ea, quae honore publico profunt, potissimum attendere, & procurare sargunt: eum sacrae functiones, & munia Ecclesiae Rectoribus commissa sint. c. 12.

novo Dist. 21. V. Eberh. V. Venerum in *erologo*
Iuris. Decian. l. 2. c. 18.

Differunt denique principiis quibusdam, & regulis, quas à jure civili factas Ecclesia non admittit, sed vel corrigit, vel abjicit. Quo pertinent 1. illæ, quæ rebus, vel personis officunt. c. fin. de immun. Eccl. in 6. c. 1. de iurejur. eod. in 2. c. 1. de consuetud. Molina Tract. 2. Disp. 19. 2. quæ nominatim de personis, aut rebus Ecclesiæ disponunt aliquid. c. Ecclesia S. Maria. ubi legimus. *A laico si quid motu proprio statutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam commodum, & favorem respiciat nullius firmitatis existit.* 3. illæ, quarum materia omnino spiritualis est; puta, Sacramentorum, voti, iuramenti, & simil. c. duo sunt, cum seq. dist. 26. 4. illæ, quæ bonis moribus advertantur, & peccatum nutriunt. v. g. de concubinato licito, ysurâ, malâ fidei præscriptione. De quo genere rerum Innoc. 111. Generaliter ait, derogatum esse, quoniam absque peccato equi non licet.

Atque in his generaliter utrumque jus dissidet. Magis particularia invenies apud *Cassianum in summa*, & *Gualvanum apud Panormit. in initio.*

Item apud *Baptistam de S. Blasio*, qui 249. differentias enumerat in Rubricam Decreti.

V. Quæ omnia non obstant, quo minus utriusque fori Ecclesiastici, & sæcularis magna affinitas, & consonantia sit. Nam primum commune utrique est, leges & statuta in materiâ cuiuscunque virtutis condere. Secundò, neutrum verò omnium virtutum actus omnes & opera præcipit, quoniam consilii per multa sunt. Tertio, nec vitia omnia absolute

prohibet, quamvis nullum non fugiat, & detestetur jus pontificium. Quarto, Principum leges civiles, ubi prosunt, ab Ecclesia admittuntur, & quodammodo adoptantur. Quintò, quod in uno desideratur, in altero sumitur. Vnde *Lucius 111. c. 1. De imp. nunc.* Sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari: ita & sacrorum statuta Canonum Principum constitutionibus adjuvantur. Ita quidem, ut in utroque foro, cum Canon deest, secundùm leges civiles sententia feratur. Quod exemplis de non confecto inventario, non aditâ hæreditate à clerico, & similibus *Oldendorpius declarat in Progymnas. 11. De ordine Iuris n. 11. Card. Tuschus. Concl. 276. Laym. l. 1. par. 4. c. 8. §. unico.*

VI. Ius Canonicum quoad libros in quatuor partes divisum est. Prima Decretum appellatur. Secunda Decretales. Tertia sextus Decretalium. Quarta Clementina, & Extravagantes. Decreti tres partes sunt, Prima continet centum Distinctiones, & unam. Secunda causas triginta lex. Tertia Tractatum de Consecratione in quinque titulos divisum, Tractatus de Pœnitentiâ septem titulis divisus in 2. 3. Causa 33. habetur, unde versus,

C. distinguit, & 1. Causas dant X. tria
cum VI.

Pœnitet V. versus: sed Conservare re-
versum

Decretum quatuor modis citatur Primo sic. Dist. 26. c. *Acutus.* Secundo sic. *1. Q. 1. c. Decima.* Tertio, Tractatus de pœnitentiâ allegatur sic. *de pœnit. Dist. 2. c. septies.* Quarto Tractatus de Consecrat. Dist. 1. c. *vasa.* Decretales in quinque libros divisæ

A 2

Quat

4
sunt à Greg. IX. Pontif. In primo agitur de officio, & munere personarum ecclesiasticarum. In secundo de iudiciis. In tertio de rebus Clericorum & Ecclesiarum. In quarto de sponsalibus & matrimonio. In quinto denique de delictis, & pœnis. Vnde Verfus.

Personas celebrat pars prima, secunda tribunal:
Tertia de Clericis: de sponsis quarta laborat:
Ultima constituit pœnas, & crimina damnat.

Decretales allegari solent ita. *c. Etsi Iudæos. de Iudæis*, hoc est, in Decretali, quæ incipit *Etsi Iudæos*, titulo *de Iudæis*. Vel sic. *Extra de Iudæis. Etsi Iudæos* hoc est. *Extra Decretum Tit. de Iudæis* in capite, quod incipit. *Etsi Iudæos*. Liber sextus Decretalium, cujus auctor est Bonifacius VIII. etiam dividitur in quinque libros, & eosdem titulos, sed pauciores. Nam libri quinque Decretalium continent titulos 185. Sextus verò non nisi 77. Citatur hoc modo. *c. si Iudex. De sentent. Excomm. in 6.*

Clementinæ auctoritate Clementis V. editæ similiter in quinque libros, & eosdem titulos dividuntur, & citantur ita. *Clement. si furiosus. de homicidio*. hoc est, In Clementinâ, cujus initium est. *si furiosus T. de homicidio*.

Sequuntur Constitutiones Iohannis XXII. quæ vocantur Extravagantes Iohannis XXII. Titulos habent 14. Allegantur hoc modo. *Extravag. de præbend. inter Extrav. Iohannis XXII.*

Supereff Liber Extravagantium communium, id est, Constitutionum, quæ à di-

versis Pontificibus posterius editæ sunt. Constant similiter libris quinque (quartus tamen non extat) & eisdem titulis, sed paucissimis, id est, 35. Citantur hoc modo. *Extrav. Ambitiosa. de Reb. Eccl. non alien. inter comm. V. Antonin. Part. T. 17. c. un. §. 20.*

VII. Ex his velut partibus totum Pontificii Iuris corpus compositum est, impari tamen pretio, & auctoritate. Nam quia *Decretum*, à Gratiano multis Patrum sententiis, & legibus Imperatorum, imo suspectis auctoribus, ut Bellarminus demonstrat in *l. De Scriptor. Eccles.* refertum est, vim definitionis habere non possunt indifferenter omnia, nisi summi Pontificis accedat auctoritas. *Sotus l. 3. q. 3. art. 1. Valentia 2. 2da q. 6. puncto 6. Sanch. l. 12. De matrim. Salas de legib. pag. 169. Disp. 12. num. 5. Silv. V. lex n. 13. §. 9.* Multa errores Gratiani non paucos notat. *Decretalium* vero, quas Greg. IX. edidit, maxima in iudiciis & scholis ratio habetur, quoniam id ab eo mandatum est, simulque vetitum, ne quis præsumat aliam Decretalium epistolarum Compilationem facere, absque sedis Apostolicæ auctoritate.

Illarum igitur, quæ à Pontificibus posterioribus emanarunt, legitima collectio, & publicatio expectatur, non minor futura præcedentibus, ut pollicentur Bullæ, quas diversi, præsertim Laertius Cherubinus magnis voluminibus comprehendit.

Alberic. Dis. de libris Iur. Can. Petrus Offerman. in Parati. Dis. 4. Laym. l. 1. tr. 4. c. 6. §. 3. Reginald l. 13. n. 200. & seq.